

NHẬN THỨC CỦA GIÁO VIÊN VÀ PHỤ HUYNH VỀ VIỆC CHUẨN BỊ TÂM LÝ CHO TRẺ TRƯỚC KHI BƯỚC VÀO LỚP 1

Nguyễn Thị Thuý Hạnh

Trường Cao đẳng sư phạm Hà Nội.

1. Đặt vấn đề

Chuẩn bị tâm lý sẵn sàng đi học cho trẻ trước khi bước vào lớp 1 có ý nghĩa vô cùng quan trọng đối với sự phát triển tâm lý, nhân cách của trẻ. Kết thúc giai đoạn lứa tuổi mẫu giáo để bước vào lớp 1 là giai đoạn có tính bước ngoặt đối với trẻ. Bởi lẽ, đây là giai đoạn chuyển giao từ lứa tuổi mẫu giáo sang lứa tuổi học sinh tiểu học, từ lứa tuổi với hoạt động chủ đạo là hoạt động vui chơi, sang lứa tuổi với hoạt động chủ đạo là hoạt động học tập.

Bước vào trường tiểu học đưa trẻ bắt đầu một cuộc sống mới, hoạt động mới với những mối quan hệ mới. Để trẻ thích ứng với cuộc sống mới này, gia đình và nhà trường cần có sự chuẩn bị tốt về mặt tâm lý cho trẻ. Song hiện nay, có một số quan niệm sai lệch trong việc chuẩn bị tâm lý cho trẻ đến trường. Điều đó ảnh hưởng đến kết quả học tập của trẻ nói riêng và sự phát triển nhân cách của trẻ nói chung.

Tìm hiểu thực trạng nhận thức của các bậc phụ huynh và các nhà giáo dục về việc chuẩn bị tâm lý cho trẻ trước khi bước vào lớp 1, giúp thấy rõ được những hạn chế, từ đó đề ra những biện pháp nâng cao nhận thức cho họ về vấn đề quan trọng này.

2. Khách thể và phương pháp nghiên cứu

Khách thể: Chúng tôi đã tiến hành điều tra 50 giáo viên mẫu giáo, 50 giáo viên tiểu học và 320 phụ huynh học sinh ở các trường: mầm non Dịch Vọng, mầm non Nghĩa Tân, mầm non tư thục Hoa Hướng Dương, tiểu học Dịch Vọng, Tiểu học dân lập Lê Thánh Tông thuộc quận Cầu Giấy - Hà Nội.

Phương pháp nghiên cứu: phương pháp điều tra bằng bảng hỏi, trò chuyện, thống kê toán học.

3. Kết quả nghiên cứu

Việc phân tích những quan điểm khác nhau cho thấy, trước khi trẻ bước vào lớp 1 cần chuẩn bị tốt những yếu tố tâm lý cơ bản sau:

- Hứng thú đi học, mong muốn trở thành một người học sinh;
- Ngôn ngữ phát triển đến mức sử dụng thành thạo tiếng mẹ đẻ;
- Phát triển khả năng nhận thức;
- Có những hiểu biết nhất định về thế giới xung quanh;
- Biết định hướng trong không gian, thời gian;
- Khả năng ứng xử với mọi người;
- Một số thói quen cần thiết trong học tập và trong sinh hoạt.

Căn cứ vào các yếu tố trên, tiến hành điều tra trên các khách thể nghiên cứu, chúng tôi thu được các kết quả như sau:

3.1. Ý kiến của phụ huynh về những yếu tố tâm lý cần chuẩn bị

Đa số các bậc phụ huynh (96,8%) đã nhận thức rõ được tầm quan trọng của việc chuẩn bị tâm lý cho trẻ trước khi đến trường. Tuy nhiên, khi được hỏi chuẩn bị tâm lý là chuẩn bị những gì thì các bậc phụ huynh trả lời chung chung, chưa đầy đủ, thiếu chính xác, thậm chí có vị phụ huynh còn nhầm lẫn giữa nội dung và hình thức, tỉ lệ lựa chọn thấp, thậm chí rất thấp. Hình thành cho trẻ hứng thú đi học, mong muốn trở thành một người học sinh rất quan trọng, nhưng chỉ có 27,81% phụ huynh lựa chọn; hình thành một số thói quen trong học tập và sinh hoạt - 21,56%; phát triển khả năng nhận thức - 12,18%; khả năng ứng xử với mọi người - 3,12%. Còn những yếu tố khác như phát triển ngôn ngữ, khả năng định hướng không gian, hiểu biết nhất định về thế giới xung quanh không có phụ huynh nào lựa chọn.

Nguyên nhân:

- Mặc dù đã nhận thức được tầm quan trọng của việc chuẩn bị tâm lý cho trẻ trước khi bước vào lớp 1, nhưng không ít phụ huynh vẫn chưa thật sự quan tâm đến việc là cần chuẩn bị gì. Họ coi đây là công việc của nhà trường.
- Công tác tuyên truyền truyền, tư vấn ở các trường hiện nay làm chưa tốt.
- Chưa có nhiều tài liệu đề cập về vấn đề này.

3.2. Ý kiến của giáo viên mầm non về những yếu tố tâm lý cần chuẩn bị (n = 50)

Bảng 1: Ý kiến của giáo viên mầm non về những yếu tố tâm lý cần chuẩn bị

STT	Những yếu tố tâm lý cần chuẩn bị	%
1	Hứng thú đi học, mong muốn trở thành một người học sinh	100,0
2	Ngôn ngữ	28,0
3	Khả năng nhận thức	28,0
4	Hiểu biết nhất định về thế giới xung quanh	56,0
5	Khả năng định hướng không gian, thời gian	28,0
6	Khả năng ứng xử với mọi người	20,0
7	Một số thói quen cần thiết trong học tập, sinh hoạt	56,0

Giáo viên mầm non nhận thức đầy đủ và chính xác hơn về những yếu tố tâm lý cần chuẩn bị cho trẻ trước khi đến trường. Điều này cũng dễ hiểu bởi họ đã được đào tạo cơ bản trong các trường Sư phạm, cộng với kinh nghiệm thực tiễn đã giúp họ nhận thức đầy đủ và rõ ràng hơn về vấn đề này. Tuy nhiên, ý kiến của họ còn tản mạn, thiếu tập trung, tỉ lệ lựa chọn chưa cao. Chỉ có duy nhất yếu tố đầu tiên – hứng thú đi học, mong muốn trở thành một người học sinh – là được 100% GV lựa chọn. Hiểu biết nhất định về thế giới xung quanh và một số thói quen trong học tập, sinh hoạt – 56% GV lựa chọn. Theo họ, đây là những yếu tố cơ bản, nền tảng để giúp trẻ có thể vững vàng khi bước vào lớp 1. Còn lại các yếu tố khác tỉ lệ lựa chọn thấp: khả năng ứng xử với mọi người – 20%; phát triển ngôn ngữ, khả năng nhận thức, khả năng định hướng không gian, thời gian - 28%. Theo những giáo viên có kinh nghiệm, giảng dạy nhiều năm ở lớp mẫu giáo lớn thì nguyên nhân dẫn đến những hạn chế đó là do những giáo viên trẻ mới ra trường, ít kinh nghiệm giảng dạy ở lớp mẫu giáo lớn nên chưa thấy được tầm quan trọng của các yếu tố này đối với việc chuẩn bị cho trẻ đến trường.

3.3. Ý kiến của giáo viên tiểu học về những yếu tố tâm lý cần chuẩn bị

Bảng 2: Ý kiến của giáo viên tiểu học về những yếu tố tâm lý cần chuẩn bị

STT	Những yếu tố tâm lý cần chuẩn bị	%
1	Hứng thú đi học, mong muốn trở thành một người học sinh	100,0
2	Ngôn ngữ	50,0
3	Khả năng nhận thức	50,0
4	Hiểu biết nhất định về thế giới xung quanh	20,0
5	Khả năng định hướng không gian, thời gian	30,0
6	Khả năng ứng xử với mọi người	20,0
7	Một số thói quen cần thiết trong học tập, sinh hoạt	50,0

Kết quả nghiên cứu cho thấy: 100% GV tiểu học cho rằng, trước khi trẻ bước vào lớp cần hình thành cho trẻ hứng thú đi học, mong muốn trở thành một người học sinh. 50% GV - cần hình thành một số thói quen trong học tập, sinh hoạt và cần phát triển ngôn ngữ, khả năng nhận thức cho trẻ. Theo họ, đây là các yếu tố cơ bản ảnh hưởng đến việc học tập, sinh hoạt và tham gia các hoạt động của học sinh. Đặc biệt hứng thú đi học, mong muốn trở thành một người học sinh là yếu tố cơ bản, là cơ sở để hình thành những yếu tố khác. Còn các yếu tố khác tỉ lệ lựa chọn thấp: hiểu biết nhất định về thế giới xung quanh - 20%; khả năng định hướng không gian và thời gian - 30%; khả năng ứng xử với mọi người xung quanh - 20%. Nguyên nhân là do những yếu tố này bước đầu hình thành ở bậc mẫu giáo, tiếp tục được phát triển ở bậc tiểu học, nên giáo viên chưa phân biệt được sự khác biệt giữa hai lứa tuổi này.

3.3. Ý kiến của giáo viên và phụ huynh về việc dạy đọc trước, dạy viết trước cho trẻ

Để chuẩn bị cho trẻ đến trường cần chuẩn bị rất nhiều yếu tố. Vấn đề đặt ra là bên cạnh việc chuẩn bị tốt cho trẻ về mặt tâm lý có cần dạy cho trẻ biết đọc, biết viết trước không? Có tới 65,6% phụ huynh, 14,2% giáo viên mầm non và 20% giáo viên tiểu học vẫn cho rằng cần dạy cho trẻ biết đọc và biết viết trước khi đến trường. Bởi họ nghĩ rằng, dạy trước những điều đó thì trẻ sẽ học giỏi ở phổ thông. Đây là quan niệm hết sức sai lầm, trái với qui luật phát triển của trẻ dưới 6 tuổi. Theo các chuyên gia, không phải hễ cứ em nào học trước đều là học sinh giỏi. Một số được học trước nên chủ quan, chán học vì phải học lại những điều đã biết rồi. Một số khác lúc đầu tỏ ra rất vững vàng vì đã có sẵn một số “vốn tri thức”, nhưng về sau lên lớp trên thì lại không có gì xuất sắc, vì các em không nắm được phương thức của hoạt động học tập... Ngoài ra, một số em do học trước những tri thức không chính xác nên phải mất một thời gian để cải tạo lại, mà việc học đi không bằng học lại, vất vả, khó khăn vô cùng (4 – Tr. 406)

4. Kết luận

Kết quả nghiên cứu cho thấy, nhận thức của các nhà giáo dục, đặc biệt là các bậc phụ huynh còn chưa đầy đủ, chưa chính xác, thậm chí còn có những lệch lạc. Đặc biệt, rất nhiều phụ huynh và không ít các nhà giáo dục cho rằng cần phải dạy đọc trước, viết trước cho trẻ.

Từ đó, chúng tôi xin đưa ra một số ý kiến đề xuất như sau:

1) Việc chuẩn bị tâm lý sẵn sàng đi học cho trẻ là chuẩn bị nhiều mặt và được tiến hành trong thời gian dài, liên tục, có hệ thống trong suốt thời kỳ mẫu giáo.

2) Đây là trách nhiệm không chỉ của trường mầm non, mà còn là trách nhiệm của gia đình và trường tiểu học. Vì vậy, cần có sự phối hợp đồng bộ, chặt chẽ giữa gia đình, trường mầm non và trường tiểu học...

3) Nhà trường Sư phạm cần chú ý hơn nữa tới việc trang bị kiến thức cho sinh viên về vấn đề này.

4) Các trường mầm non cần tuyên truyền, tư vấn cho các bậc phụ huynh hiểu rõ vấn đề, thông qua các hình thức như hội thảo, phát tờ rơi, nói chuyện chuyên đề, hội thi,...

Tài liệu tham khảo

1. Đào Thanh Âm (chủ biên). *Giáo dục học mầm non*. NXB Đại học Sư phạm, 1997, Tập 3.
2. Phạm Thị Châu, Nguyễn Thị Oanh, Trần Thị Sinh. *Giáo dục học mầm non*. NXB Đại học Quốc gia Hà Nội, 2002.
3. Bùi Văn Huệ. *Tâm lý học tiểu học*. NXB Giáo dục, 1997.
4. Nguyễn Ánh Tuyết. *Giáo dục mầm non những vấn đề lý luận và thực tiễn*. NXB Đại học Sư phạm, 2004.
5. Nguyễn Thị Ánh Tuyết (chủ biên). *Tâm lý học trẻ em lứa tuổi mầm non*. NXB Đại học Sư phạm, 2006.